

Näringsutskottets betänkande 2014/15:NU18

Riksrevisionens rapport om näringspolitikens effekter

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2014/15:97 Riksrevisionens rapport om näringspolitikens effekter. I skrivelsen återger regeringen kortfattat de iakttagelser Riksrevisionen gjort i granskningsrapporten och sin bedömning av dessa samt redovisar vilka åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas inom området. Syftet med granskningen har varit att undersöka vilka möjligheter och hinder som finns för att skapa en databas som innehåller samtliga företag som tagit del av näringspolitiska satsningar. Utskottet konstaterar att regeringen avser att vidta åtgärder för att lösa de brister som framkommit när det gäller informationsinhämtning.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Riksrevisionens rapport om näringspolitikens effekter	5
Riksrevisionens granskning	5
Regeringens skrivelse	7
Vissa kompletterande uppgifter	8
Utskottets ställningstagande.....	8
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Skrivelsen.....	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riksrevisionens rapport om näringspolitikens effekter

Riksdagen lägger skrivelse 2014/15:97 till handlingarna.

Stockholm den 28 maj 2015

På näringsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Lars Hjalmered (M), Åsa Westlund (S), Hans Rothenberg (M), Ingemar Nilsson (S), Josef Fransson (SD), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Per-Arne Håkansson (S), Helena Lindahl (C), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Anna Wallén (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Maria Weimer (FP), Birger Lahti (V), Penilla Gunther (KD), Mattias Jonsson (S) och Elisabet Knutsson (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas regeringens skrivelse 2014/15:97 Riksrevisionens rapport om näringspolitikens effekter. Inga motioner har väckts med anledning av skrivelsen.

Riksrevisor Claes Norgren och medarbetare lämnade den 15 april 2015 information till utskottet om den aktuella granskningen.

Bakgrund

Riksrevisionen överlämnade enligt 9 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. den 9 december 2014 granskningsrapporten Näringspolitikens effekter – Brister i informationen om statliga satsningar (RiR 2014:26) till riksdagen. Syftet med granskningen har varit att undersöka vilka förutsättningar och hinder som finns för att bygga upp en gemensam och heltäckande databas, som omfattar samtliga företag och som möjliggör uppföljningar och utvärderingar av statliga näringspolitiska insatser riktade till enskilda företag. Den 18 december 2015 överlämnade riksdagen Riksrevisionens granskningsrapport till regeringen. Med anledning av rapporten överlämnade regeringen skrivelsen Riksrevisionens rapport om näringspolitikens effekter (skr. 2014/15:97) till riksdagen den 16 april 2015.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen återger regeringen kortfattat de iakttagelser Riksrevisionen gjort i granskningsrapporten och sin bedömning av dessa samt redovisar vilka åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas inom området. Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning och instämmer i delar av myndighetens kritik. Regeringen delar dock inte Riksrevisionens uppfattning om vilka åtgärder som bör genomföras med anledning av myndighetens iakttagelser, utan avser i stället att genomföra andra åtgärder.

Regeringen anser i och med sin skrivelse att granskningsrapporten är slutbehandlad.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om näringspolitikens effekter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna. Utskottet hänvisar till åtgärder som regeringen avser att vidta.

Riksrevisionens granskning

Granskningens bakgrund

Det har tidigare konstaterats att det råder en avsaknad av samlad information om företag som tagit del av näringspolitiska insatser. Regeringen uppdrog därför i regleringsbrevet för 2010 åt Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) att upprätta en databas över samtliga företag som tagit del av någon insats från myndigheter, statliga bolag eller stiftelser. Detta med bl.a. motiveringen att regeringen har behov av att utvärdera och analysera tillväxtpolitiska åtgärder för att säkerställa att anslagna resurser används på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt. Vid avrapporteringen av uppdraget 2012 konstaterade Tillväxtanalys att några av de tillfrågade aktörerna inte lämnat information till myndigheten med hänvisning till dels sekretess, dels arbetsbörda. Från 2014 ingår uppdraget i Tillväxtanalys instruktion (§ 7 förordning 2009:146), men enligt Riksrevisionen har inga åtgärder vidtagits för att säkerställa att databasen innefattar samtliga företag. Detta har motiverat Riksrevisionen att genomföra sin granskning.

Riksrevisionens syfte med granskningen har varit att undersöka vilka möjligheter och hinder som finns för att skapa en databas som innehåller samtliga företag som tagit del av näringspolitiska satsningar. Ändamålet med en sådan databas är i huvudsak att det ska gå att följa upp och utvärdera de aktuella satsningarna. En utgångspunkt för granskningen är vilka förutsättningar som finns för att det ska vara troligt att kraven i 1 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) om effektiv resursanvändning av statens resurser och god hushållning uppfylls och vilken möjlighet regeringen har att redovisa de resultat som uppnåtts i förhållande till de uppsatta målen, i enlighet med 10 kap. 3 § budgetlagen.

Riksrevisionens granskning har avgränsats till ett urval av de större statliga aktörerna vars uppgift är att stödja enskilda företag. De aktörer som omfattas av granskningen är Almi Invest AB, Norrlandsfonden, Industrifonden, Inlandsinnovation AB och Fouriertransform AB. Därutöver har granskningen omfattat Tillväxtanalys och Näringsdepartementets arbete för att samla in information om de näringspolitiska insatserna på en detaljnivå som gör det möjligt att följa upp och utvärdera insatserna.

Riksrevisionens iakttagelser och slutsatser

Riksrevisionens övergripande slutsats av granskningen är att informationen om de företag som tagit del av de näringspolitiska satsningarna är bristfällig, vilket även tidigare påtalats av myndigheten i bl.a. rapporten Statens insatser för riskkapitalförsörjning (RiR 2014:1). Riksrevisionen konstaterar att aktörernas beslut om att lämna ut den efterfrågade informationen till Tillväxtanalys skiljer sig åt. Riksrevisionen noterar att det finns aktörer som lämnar information, aktörer som är villiga att lämna information och aktörer som anser sig inte kunna lämna information med hänvisning till sekretess och arbetsbörda. Riksrevisionen anser att grundproblemet är att de informationsbrister som påvisats gör det svårt för regeringen att på ett trovärdigt och heltäckande sätt kunna uttala sig om effekter av näringspolitiska satsningar riktade till företag och därmed i förlängningen kunna göra det trovärdigt att de satsningar som görs lever upp till budgetlagens krav på effektivt resursutnyttjande.

Det är Riksrevisionens uppfattning att även i de fall information lämnas, eller där det finns en vilja att lämna, bör frågan om vilken information om insatserna som ska lämnas och hur den ska lämnas inte bygga på enskilda överenskommelser och tolkningar. Det är därför Riksrevisionens uppfattning att det ska finnas, och att det är möjligt att skapa, ett system för hur och vilken information som ska lämnas. Detta system ska vara utformat så att det möjliggör uppföljning och utvärdering, samtidigt som det tar hänsyn till den arbetsbörda som det förorsakar uppgiftslämnarna. En möjlighet är att den information som behövs för uppföljning och utvärdering omfattas av Sveriges officiella statistik, eftersom denna statistik även omfattas av uppgiftsskyldighet för myndigheter, statliga bolag och statliga stiftelser.

Riksrevisionens rekommendationer

Utifrån sina iakttagelser rekommenderar Riksrevisionen regeringen att tillsammans med Tillväxtanalys utreda möjligheterna att, exempelvis inom regelverket för den officiella statistiken, införa en lagreglerad uppgiftsskyldighet som gör det möjligt att följa upp och utvärdera av näringspolitiska insatser.

Vidare rekommenderar Riksrevisionen Tillväxtanalys att i samband med att ny information samlas rikta en förfrågan till samtliga stöd- och finansieringsaktörer i syfte att skapa en heltäckande databas. Tillväxtanalys bör i samråd med aktörerna även gå igenom den information som begärs i syfte att minimera arbetsbördan för uppgiftslämnandet, samtidigt som det möjliggör uppföljning och utvärdering.

Därutöver rekommenderar Riksrevisionen de statliga bolagen och stiftelserna att, när det gäller historiska data, inhämta ett skriftligt samtycke om att informationen kan lämnas för uppföljning och utvärdering. Denna rekommendation avser situationer där det redan finns ingångna avtal eller liknande om att information inte får lämnas ut eller där denna tolkning kan göras.

Regeringens skrivelse

I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och vilka åtgärder som vidtagits med anledning av dessa iakttagelser. Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning. Regeringen anser att uppföljning och utvärdering är viktiga verktyg för att kunna mäta effektiviteten i statens näringspolitiska insatser, vilket också är bakgrunden till att regeringen 2010 gav Tillväxtanalys i uppdrag att inrätta en databas för insamlande av uppgifter.

Det är regeringens uppfattning att en bidragande orsak till att aktörerna inte lämnat uppgifter till myndigheten sannolikt är okunskap hos aktörerna och bristande information från Tillväxtanalys kring det omfattande sekretessregelverk som reglerar myndighetens hantering av data.

Tillväxtanalys har i dialog med Näringsdepartementet fastställt, med hänsyn till arbetsbördan för uppgiftslämnarna, vilka uppgifter som krävs för att komplettera databasen på ett sätt som möjliggör uppföljning och utvärdering på ett tillfredsställande sätt. I det sammanhanget har det framkommit att de uppgifter som krävs i princip är sådana som de statliga aktörer som arbetar med ägarkapitalinvesteringar redan i dag redovisar i årsredovisningar samt i tillämpliga fall i delårsrapporter.

Regeringen delar inte Riksrevisionens uppfattning om att uppgifter om de statliga aktörernas finansiella åtaganden ska omfattas av Sveriges officiella statistik. Detta eftersom den officiella statistiken i regel används på ett annat sätt och som på näringspolitikens område främst riktar sig till en bredare krets av företag och inte för att lösa brister i kommunikationen och informationsflödet mellan statliga myndigheter och statliga bolag eller av staten bildade stiftelser.

Regeringen håller delvis med Riksrevisionen om att i de fall information lämnas eller där det finns en vilja att lämna information, bör frågan om vilken information som lämnas och hur information lämnas inte bygga på enskilda överenskommelser och tolkningar. Men mot bakgrund av att stiftelser inte går att styra genom ägaranvisning på samma sätt som aktiebolag, anser dock regeringen att enskilda överenskommelser med de berörda stiftelserna är fullt tillräckligt, särskilt eftersom detta handlar om dataleverans av uppgifter som i hög grad ändå redovisas i stiftelsernas externa rapportering. Däremot anser regeringen att det är viktigt att styrka en sådan överenskommelse i någon form.

Regeringen har efter Riksrevisionens granskning fört en dialog med Tillväxtanalys, Industrifonden och Norrlandsfonden. Vid dessa samtal har det nåtts samförstånd kring frågan om framtida uppgiftslämnande. Regeringen avser att uppdra åt Tillväxtanalys att upprätta en skriftlig överenskommelse mellan myndigheten och de två stiftelsernas styrelser om framtida dataleveranser.

För aktiebolagen, Almi Företagspartner AB, Inlandsinnovation AB och Fouriertransform AB, avser regeringen att i ägaranvisningar till bolagen ange att de uppgifter som behövs för att möjliggöra framtida uppföljningar och utvärderingar av verksamheterna ska lämnas till Tillväxtanalys på det sätt som efterfrågas.

Med skrivelsen och de åtgärder regeringen har beskrivit anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade hösten 2014 regeringens skrivelse 2013/14:235 med anledning av Riksrevisionens rapport om statens insatser för riskkapitalförsörjning (RiR 2014:1) som nämns ovan. Utskottet noterade Riksrevisionens rekommendationer och den bedömning regeringen lämnade med anledning av dessa (bet. 2014/15:NU1).

Utskottets ställningstagande

I sin granskning av möjligheterna till uppföljning och utvärdering av de statliga näringspolitiska insatserna har Riksrevisionen lämnat ett antal rekommendationer till regeringen, Tillväxtanalys, Almi Invest AB, Norrlandsfonden, Industrifonden, Inlandsinnovation AB och Fouriertransform AB. Utskottet välkomnar granskningen och är av uppfattningen att de utförda statliga näringspolitiska insatserna ska kunna utvärderas så att eventuella brister kan korrigeras för att bättre möta företagets behov. I likhet med regeringen anser även utskottet att uppföljning och utvärdering är viktiga verktyg för att kunna mäta effektiviteten i de statliga näringspolitiska insatserna. Vidare anser utskottet att det är centralt att budgetlagens krav på effektivt resursutnyttjande av statens medel uppfylls och att regeringen redovisar vilka resultat insatserna har gett.

Utskottet konstaterar att regeringen instämmer i delar av Riksrevisionens kritik, samtidigt som regeringen inte delar Riksrevisionens uppfattning om att uppgifter om de statliga aktörernas finansiella åtaganden ska omfattas av Sveriges officiella statistik. Utskottet noterar att regeringen i stället avser att uppdraga åt Tillväxtanalys att upprätta enskilda överenskommelser med Norrlandsfonden och Industrifonden samt ange i ägaranvisningarna för Almi Företagspartner AB, Inlandsinnovation AB och Fouriertransform AB vilken information som ska lämnas till Tillväxtanalys för att det ska gå att följa upp och utvärdera verksamheterna. Regeringen avser således att vidta åtgärder för att lösa de brister som funnits i systemet med informationsinhämtning om de näringspolitiska insatserna.

Med det ovan sagda föreslår utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2014/15:97 Riksrevisionens rapport om näringspolitikens effekter.